

SKEPTIKOT EIVÄT USKO IHMEISIIN, mutta pientä sellaista olemme itse olleet tekemässä.

TkL Paavo Huttusen kaivonkatsojien puuhia myönteisesti koskeva mittaustekniikan alan väitöskirja ”Spontaanit käsienvälikkeet VHF-alueen heikon sähkömagneettisen säteilyn kenttägradientteissa” tarkastettiin Oulun yliopistolla 2.3.2012. Teknillisen tiedekunnan määräämänä vastaväittäjänä toimi professori Alexander Priezhev M.V. Lomonosovin yliopistosta Moskovasta ja kustoksena professori Risto Myllylä Oulun yliopiston sähkötekniikan osastosta.

Kun kustos tilaisuuden lopussa kysyi ”onko yleisöllä vastaväitteitä”, tapahtui jotain harvinaista. Yleensä vastaväitteitä ei tässä vaiheessa esitetä, mutta nyt kuultiin skeptiset puheenvuorot LuK Kari A. Tikkaselta, prof. Matti Weckströmiltä, TkT, dos. Erkki Saloselta, TkT, dos. Mika Ylianttilalta ja opiskelija Olli Niemitalolta. Tai kuultiin mitä kuultiin. Kari A. Tikkanen kuvaili Skeptikkolehdestä 2/2012 kyseistä tilaisuutta farssiksi, jossa opposentti vastasi kysymyksiin itse ja jossa kustos keskeytti yleisön kysymykset tylästi.

Skeptikoiden aktiivisuus kuitenkin herätti huomiota ja kannatti – kerrankin! Yliopisto huomioi julkisuutta saaneet vastaväittäjät vakavasti.

Ylimääräisessä kokouksessaan 3.5.2012 Oulun yliopiston tohtorikoulutustoimikunta totesi, että väitöskirjan tarkastusprosessiin liittyy ongelmia, jotka liittyvät tarkastajien asiantuntemusalueeseen sekä itse prosessin kulkuun. ”Ensinnäkin työn esitarkastajat ja vastaväittäjä ovat kansainvälistesti tunnustettuja optiikan ja optisen mittaustekniikan asiantuntijoita, mutta radiotaajuisten aaltojen käyttäytymiseen ja mittaamiseen liittyvä asiantuntemus on kuitenkin työn sisällön kannalta optiikkaa keskeisempää. Lisäksi sähkömagneettisten radiotaajuisten aaltojen biofysikaalinen vuorovaikutus lihas- ja hermosolujen kanssa ovat työn ja sen tutkimustulosten arvioinnissa keskeistä. Kolmas tärkeä osaamisalue liittyy ihmiskokeisiin ja niihin liittyvät psykologisiin sekoittaviin tekijöihin. Näitä seikkoja ei mahdollisesti ole alkuperäisessä asiantuntijavaliinnassa otettu riittävästi huomioon.”

Tohtorikoulutustoimikunta mainitsi myös, että ylimääräisten vastaväittäjien runsas esiintyminen ja heidän lausuntonsa osoittavat, että väitöskirjatutkimukseen ja tulosten pohjalta tehtyihin päätelmiin liittyy avoimia kysymyksiä tulosten tieteellisestä pitävyydestä. ”Yhtäältä väitöskirjan laadun ja toisaalta väittelijän oikeusturvan takaamiseksi tohtorikoulutustoimikunta pitääkin välttämättömänä pyytää työstä ja tehdystä tutkimuksesta vielä vähintään kaksi lisälausuntoa määrättyiltä ylimääräisiltä asiantuntijoilta.”

Päätöksessään 16.10.2012 tohtorikoulutustoimikunta totesi, että asioiden selventämiseksi määrätty ylimääräiset asiantuntijat ovat antaneet lausuntonsa, jotka yksimielisesti suosittavat väitöskirjan hylkäämistä. ”TkL Paavo Huttusen vastine ei pysty asiantuntijoiden kritiikkiä kumoamaan, vaikkakin kyseenalaistaa joitakin asiantuntijoiden päätelmiä. Saatujen lausuntojen ja muun dokumentaation perusteella voidaan pitää selvänä, että TkL Huttusen väitöskirjassaan esittämä pääväite siitä, että heikot sähkömagneettiset VHF-kentät aiheuttaisivat spontaaneja käsienvälikkeitä, jää toteennäyttämättä sillä varmuudella, jota tieteelliseltä tutkimukselta edellytetään. Erityisesti havaintoaineiston tilastollisessa käsittelyssä on vakavia puutteita, kuten mm. asiantuntijat, akatemiaprofessori Ilmoniemä, professori Räisänen ja Dr Rubin, lausunnoissaan toteavat.”

Toinen keskeinen ongelma liittyy toimituskunnan mukaan mittausjärjestelyjen toistettavuuteen. ”Lisäksi lausunnot osoittavat, että työhön liittyy myös muita erittäin merkittäviä ongelmia ja puutteita, kuten koehenkilöiden sokkoutuksen puuttuminen ja näiden opastaminen mitausten aikana. Myös tulosten suhteuttaminen hypoteesille negatiivisiin löydöksiin muussa tutkimuskirjallisuudessa jää vaatimattomaksi.”

”Yllä olevasta seuraa, että väitöskirjan suurin ongelma on erittäin voimakas pääväite, jonka perustelu jää tieteellisin kriteerein tarkastellusti toteennäyttämättömäksi. Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 22§ edellyttää, että opiskelijan tulee osoittaa tutkimusalallaan itsenäistä ja kriittistä ajattelua. Tarkastaja, akatemiaprofessori Ilmoniemä totesi: ”Väitöskirjaa ei ole tehty kriittistä tieteellistä ajattelua käyttäen eikä hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Väitöskirjassa esitetyt ja kiistanalaisiksi asetetut väitteet ja päätelmät eivät ole perusteltuja yleisen olemassa olevan tutkimustiedon sekä väitöskirjassa raportoitujen havaintojen valossa. Väitöskirja ei sisällä uutta tieteellistä tietoa.”

Keskustelun jälkeen tohtorikoulutustoimikunta totesi, että TkL Paavo Huttusen väitöskirja ei täytä Valtioneuvoston asetuksen yliopistojen tutkinnoista 22§:n 2. momentin edellyttämiä tieteellisiä kriteereitä. Tohtorikoulutustoimikunta ei hyväksynyt TkL Paavo Huttusen väitöskirjaa ja arvosteli väitöskirjan arvolauseella HYLÄTTY.

Kuka vielä sanoo, että me skeptikot teemme turhaa työtä?

RISTO K. JÄRVINEN